

Kirjallisuuskummien vetoomus
e-kirjojen ja e-äänikirjojen
lainauskorvauksesta

Arvoisa kulttuuriministeri Antti Kurvinen sekä muut valtioneuvoston jäsenet,

Me kirjallisuuskummeina toimivat kirjailijat ja kääntäjät vetoamme teihin sen puolesta, että tekijänoikeuslakiin sisällytetään viipymättä mahdollisuus saada lainauskorvaus myös e-kirjojen ja e-äänikirjojen lainoista.

Koska eduskunnankin pitkään toivoma muutosesitys ei ole mukana vireillä olevassa tekijänoikeuspaketissa, tulee asia hoitaa kuntoon kevään aikana erillisellä hallituksen esityksellä. Muutos ei voi jäädä odottamaan mahdollista toista tekijänoikeuslain muutospakettia eikä siirtyä ensi vaalikaudelle. Viivyttely olisi monella tapaa kohtuutonta.

Asia on kiireellinen muun muassa siksi, että yleisten kirjastojen yhteinen e-kirjasto aloittaa toimintansa pilottimuodossa mahdollisesti jo tänä vuonna, ja varsinainen toiminta käynnistetään vuonna 2023. Hanketta ovat rahoittaneet opetus- ja kulttuuriministeriö sekä eduskunta.

Kansallisen e-kirjaston toiminta ei ole moraalisesti kestävällä pohjalla ennen kuin tekijöiden oikeus tekijänoikeuskorvauksiinsa on mahdollistettu lainsäädännössä. Valtiovallan tulee huolehtia myös meistä tekijöistä eikä tukea vain jakelualustaa ja -tekniikkaa. Lainauskorvaukset ovat kirjallisuuden tekijöille olennainen osa elantoa ja niiden täytyy olla teknologianeutraaleja.

Mitä pidemmälle tulevaisuuteen e-aineistojen lainauskorvauksen mahdollistava laki lykkääntyy, sitä enemmän kirjallisuuden tekijöiltä ehtii vanheta korvaukseen oikeuttavia lainauskertoja. Meille jokainen kirja on tärkeä, emmekä koskaan voi olla etukäteen varmoja, mistä teoksesta syntyy hitti lukijoiden keskuudessa.

Kirjallisuuden tekijöiden näkökulmasta tuntuu erityisen epärealistilta, että uutta tekijänoikeuslakia hiottiin ministeriössä kahden vuoden ajan tekijöiden kannalta epärealistiseen suuntaan, ja nyt, kun hanke pyritään viemään kiireellä kohti kohtuullista ja toimivaa lopputulosta, tarvitsemaamme lakimuutosta ollaan jälleen siirtämässä hamaan tulevaisuuteen, kohti seuraavaa hallituskautta.

Lainauskorvausten historia Suomessa on karu: me tekijät olimme vuosikymmenten ajan ilman korvauksia, koska asiaa koskeva direktiivi oli saatettu Suomessa voimaan väärin. Siksikin pyydämme, että hallitus ei viivyttelisi meille tärkeän lakimuutoksen edistämiseksi.

Pandemia-ajan Suomessa moni on löytänyt kirjallisuudesta lohtua poikkeustilanteeseen. Suomalaisten lukijoiden tapa nauttia kirjoista on kuitenkin muutoksessa. Kirjat päätyvät kuluttajille yhä useammin sähköisessä muodossa ja erilaisten luku-aikapalvelujen kautta. Ilmiö näkyy kirjastoissakin: vuosien 2015–2020 välillä e-aineistojen lainaaminen kasvoi lähes 500 prosenttia. Kansallinen e-kirjasto tulee lisäämään lainausmääriä, ja tekijänoikeusjärjestö Sanaston arvion mukaan vuonna 2026 e-aineistoja lainataan yleisistä kirjastoista jo 8–11 miljoonaa kertaa.

Me kirjailijat ja kääntäjät olemme pitäneet digitaalisten aineistojen lainauskorvauksia esillä vuodesta 2019. Olemme tavanneet ministereitä ja kansanedustajia sekä selvittäneet kirja-alan suhtautumista aiheeseen. Olemme kiitollisia kaikesta saamastamme tuesta:

tavoitettamme tukee koko kirja-ala kustantajista kirjastoihin. Moni kansanedustaja on ottanut asian omakseen, ja siitä onkin tehty eduskunnassa kirjallinen kysymys (KK 918/2020 vp) ja 39 kansanedustajan allekirjoittama lakialoite (LA 9/2021 vp).

Eduskunnassa on yli puoluerajojen haluttu parantaa kirjallisuuden tekijöiden toimintaedellytyksiä. Joulukuussa 2021 eduskunta antoi yksimielisen lausuman siitä, että se edellyttää lainauskorvausmäärärahan tason nostoa pohjoismaiselle tasolle sekä e-aineistojen saattamista lainauskorvausten piiriin mahdollisimman pian (EK 48/2021 vp). Saamiemme tietojen mukaan valtionvarainvaliokunta olisi myöntänyt joulukuussa 2021 rahoitusta e-aineistojen lainauskorvauksiin, mutta lainsäädännön puutteen vuoksi asiaa ei voitu toteuttaa.

Arvoisa kulttuuriministeri ja koko valtioneuvosto, luotamme edelleen, että tämä asia hoidetaan hyvällä yhteistyöllä pikaisesti kuntoon. Tarvitsemme tekijänoikeuslakiin viipymättä muutoksen, joka mahdollistaa lainauskorvausten maksamisen myös e-aineistoista. Ehdottamamme lakimuutos on täysin mahdollista tehdä, ja se on myös EU:n DSM-direktiivin tavoitteiden mukainen. Valmis sanamuotoilu on jo olemassa, eikä sen lisääminen lakiin vaadi kuin poliittista tahtoa, jota toivomme teillä olevan. Teko näyttäisi meille kirjallisuuden tekijöille – mutta myös kaikille kirjallisuuden lukijoille – että suomalaiset päättäjät pitävät kirjallisuutta tärkeänä ja haluavat taata sen elinmahdollisuudet.

Toivomme, että ratkaisette asiamme poliittisella yhteistyöllä kevään kehysriihessä. Meille tässä on kyse siitä, voiko kirjallisuuden tekemisellä jatkossa elättää itsensä.

Olemme yhteisellä asialla, suomalaisen kulttuurin puolella.

Helsingissä 1.3.2022

<i>Marko Hautala</i>	<i>Heikki Karjalainen</i>
<i>Paula Havaste</i>	<i>Riina Katajavuori</i>
<i>Vilja-Tuulia Huotarinen</i>	<i>JP Koskinen</i>
<i>Virpi Hämeen-Anttila</i>	<i>Sofi Oksanen</i>
<i>Karo Hämäläinen</i>	<i>Tiina Raevaara</i>
<i>Juha Itkonen</i>	<i>Peter Sandström</i>
<i>Laura Jänisniemi</i>	<i>Anja Snellman</i>
<i>Jari Järvelä</i>	<i>Philip Teir</i>
<i>Maaret Kallio</i>	<i>Katariina Vuori</i>

Eduskunnan lausuma 20.12.2021 (EK 48/2021 vp):

”Eduskunta edellyttää, että lainauskorvausmäärärahan tasoa korotetaan vastaamaan pohjoismaista korvaustasoa ja että e-kirjojen ja e-äänikirjojen lainaaminen saatetaan mahdollisimman pian lainauskorvauksen piiriin e-aineistojen kaupallisen markkinan toimintaa vaarantamatta.”

